

SZABVÁNYOSÍTÁS

Hol tart a bibliográfiai-dokumentációs munka nemzetközi és nemzeti szabványosítása?

Az információcsere bővülése, a számítógépes módszerek térhódítása ma már nemcsak kívánatos, hanem szó szerint elengedhetlenné teszi a bibliográfia és a dokumentáció terén a szabványosítást. A nemzeti szabványok mellett ma már mindinkább előtérbe kerülnek a *nemzetközi szabványok és szabványajánlások*. Ezek ösztönzően hatnak – pontosabban: ösztönzően kell, hogy hassanak – a nemzeti szabványok közötti eltérések kiküszöbölésére.

Az alábbi táblázat úgy tájékoztat a meglévő nemzetközi és nemzeti szabványokról, hogy egyszersmind a szabványosítással eddig egyáltalán le nem fedezett vagy csak alig lefedezett részterületeket is kimutatja:

Sz = nemzetközi szabványok

A = nemzetközi ajánlások

+ = a nemzeti szabványok meglétének jele

	Nemzetközi szabványok és ajánlások		KGST országok szabványai							Néhány kapitalista ország szabványa					
	ISO	KGST	Magyarország	NDK	Bulgária	Lengyelország	Románia	Szovjetunió	Csehszlovákia	Ausztria	Nagy-Britannia	Olaszország	USA	Franciaország	NSZK
1. Terminológia															
1.1 Bibliográfia								++							
1.2 Kiadványok, kiadványtípusok					+			+	+						
2. Bibliográfiai címleírás															
2.1 Kiadványok címleírása bibliográfiák és katalógusok számára					+				+						
2.2 Kiadványok címleírása bibliográfiai és tájékoztató kiadványok számára	A		+			+	+	+	+	+	+			+	+
2.3 Képzőművészeti, térképészeti és zenei kiadványok leírása bibliográfiák és katalógusok számára					+										
2.4 Könyvek leírása katalógusok számára			+					+						+	
2.5 Periodikumok címleírása katalógusok számára								+			+			+	
2.6 A műszaki dokumentáció speciális típusainak leírása katalógusok számára								+							
2.7 Szabadalmak címleírása											+				
2.8 Szerzős és anonim kiadványok leírása katalógusok számára. Alapelvek														+	
2.9 Diakritikus jeleket és más kiegészítő elemeket tartalmazó idegen tulajdonnevek leírása. A nemzeti szabályok áttekintése														+	
3. Szavak, szóösszetételek és periodikum-címek rövidítése															
3.1 Gyakran előforduló szavak rövidítése	A														
3.11 Anyanyelvű és idegen nyelvű szavak rövidítése							+								
3.12 Az adott állam alapnyelvi szavainak és szóösszetételeinek rövidítése					+			+							
3.13 Európai idegen nyelvek szavainak és szóösszetételeinek rövidítése					+			+							

	Nemzetközi szabványok és ajánlások		KGST országok szabványai							Néhány kapitalista ország szabványa					
	ISO	KGST	Magyarország	NDK	Bulgária	Lengyelország	Románia	Szovjetunió	Csehszlovákia	Ausztria	Nagy-Britannia	Olaszország	USA	Franciaország	NSZK
3.2 Periódikumok és sorozatok címének rövidítése	A	A	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+
3.21 Egyes szavak rövidítése	A										+				
3.22 A főbb szóösszetételek rövidítése						+									
4. Latin ábécékre történő transliterálás															
4.1 Cirill	A		+		+	+	+	+			+			+	
4.2 Görög	A					+					+				
4.3 Arab	A										+		+	+	
4.4 Héber	A												+	+	
4.5 Japán													+		
5. Referátumok és annotációk															
5.1 Referátum és annotáció	A							+	+						+
5.2 Referátum		A		+	+				+				+		
5.3 Autoreferátum				+		+								+	
5.4 Annotáció		A			+	+					+				
6. Osztályozás (ETO)			+						+	+					
7. Tezaurusz. Szerkezet, összeállítás és használat								+					+	+	+
8. Betűrendbe sorolás															
8.1 Általános szabályok			+	+	+	+			+		+				
8.2 Tulajdonnevek és testületi nevek														+	+
9. Bibliográfiai információcsere géppel olvasható formátuma		Sz									+		+		
10. Kiadói tevékenység															
10.1 Egyes kiadványtípusokra való szűkítés nélkül									+						
10.12 Impresszum															
10.13 Mutatók		A									+		+		
10.13.1 Betűrendes mutató															
10.13.2 Tárgymutató															
10.2 Könyvek															
10.21 Szerkesztés			+												
10.22 Impresszum					+										
10.23 Példányszám				+											
10.24 Címlap		A				+	+				+		+		+
10.25 Tudományos-műszaki kiadványok címlapja															
10.26 Tartalomjegyzék															
10.27 Betűrendes mutató															
10.28 Szabványos könyvszám		Sz									+		+		+
10.3 Periódikumok és sorozatok															
10.31 Szerkesztés		A	+								+			+	+
10.32 Tartalomjegyzék		A		+											+

	Nemzetközi szabványok és ajánlások		KGST országok szabványai							Néhány kapitalista ország szabványa					
	ISO	KGST	Magyarország	NDK	Bulgária	Lengyelország	Románia	Szovjetunió	Csehszlovákia	Ausztria	Nagy-Britannia	Olaszország	USA	Franciaország	NSZK
10.33 Cikk szerkesztése	A						+	+		+					+
10.34 Statisztikai táblák összeállítása															
10.35 A bibliográfiai „övezet”	A					+	+	+							
10.36 Szabványos periodikumszám	Sz		+												
10.4 Zeneművek															
10.41 Impresszum											+				
10.5 Kereskedelmi katalógusok													+		
10.51 Szerkesztés													+		
11. Kiadói statisztika													+		
12. Bibliográfiák													+		
12.1 Szerkesztés						+									
12.2 Szakbibliográfiák			+						+						
12.3 Folyóiratbibliográfiák			+												
12.4 Mutatók						+									
13. Katalógusok														+	
13.1 Tárgyi katalógus															
14. Reklám													+		
14.1 Könyvek													+		
Összesen	18	4	11	7	11	18	14	16	7	2	12	5	13	14	10

/Szovetszkaja Bibliografija, 1975. 4. sz. p. 3–12/

(Futala Tibor)

TERMINOLÓGIA

Terminológiával foglalkozó konferenciák

A tudomány és technika minden területén világszerte folyó kutatás és fejlesztés egybehangolása és összefonódása mind erősebbé és szorosabbá, egyszersmind egyre inkább nemzetközivé válik. Ez döntően fontossá teszi a szakemberek számára egymás kölcsönös megértését egy-egy szakterületen belül és a nemzetközi érintkezésben egyaránt. A szinte naponta létrehozott új tárgyak, kidolgozott módszerek, feltárt jelenségek és összefüggések viszont teljesen új, soha nem tapasztalt jelentőséget és fontosságot adnak a dolgok megnevezésére szolgáló szakkifejezéseknek, illetve az ezek megalkotása és egységesítése érdekében végzett terminológiai munkának.

Ezt a legilletékesebbek: a mérnökök, a tájékoztatási és a szabványosítási szakemberek, illetve ezek szervezetei ismerték fel elsősorban, amint azt a terminológiával foglalkozó számos konferencia is bizonyítja. Ezek közül csupán néhány érdekesebbet ragadunk ki.

A bevezető megállapítás a VDI-AST (Verein Deutscher Ingenieure – Ausschuss Sprache und Technik – Német Mérnök Egyesület Nyelvi és Műszaki Bizottsága) és a DGD-ATS (Deutsche Gesellschaft für Dokumentation – Arbeitsstellen für Terminologie und Sprachfragen – Német Dokumentációs Társaság Terminológiai és Nyelvészeti Munkacsoportja) 1975. novemberében Frankfurtban tartott együttes ülésén hangzott el. Nem elég azonban az optimális és egyértelmű kommunikáció lényeges feltételét képező egységes terminológia